

№ 46.

У Суботу 11. Новембра.

1844.

ИЗВѢСТИЕ

ДРУЖСТВА С'РБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

одъ 2. Ноемврија 1844.

Нѣгова Свѣтлость, премилостивый нашъ Господаръ и Князъ Александръ, благоволіо є на представљеніе Попечительства Просвѣщенија Своимъ высочайшимъ рѣшеніемъ одъ 18. Юлија т. г. В. № 947. Дружество србске Словесности, кое є у другой половини 1842. године престало было дѣйствовать, наново потврдити, и опредѣлiti, да оно опетъ по постоењемъ свомъ Уставу и Устоенію у животъ ступи.

У слѣдству тога є Дружство по наредби свога Предсѣдателя, Г. Попечителя Пауна Янковића, започело свое дѣйствованіе са Главнымъ засѣданіемъ, за кое се є 1 Августа т. г. у сали засѣданія Попечительства Правосудія и Просвѣщенија скучило.

Поводомъ тимъ, што є Дружство потребу увидило, да се дѣйствуюће нѣгове сile умложе, найпре є оно у томъ свомъ глав. Засѣданію, кое є 7. и. м. наставило, избрало за свое редовне членове: члена Совѣта Княж. Србскогъ Г. Лаза Зубана; Секретара Попечительства Правосудія, Г. Павла А. Поповића; Кн. Србскогъ Цензора грађ. књига и Секретара Архидијецезалне Конзисторије, Г. Василіја Лазића; Професоре Кн. Србскогъ Лицеума, Физике Г. Дра Янка Шафарика, Статистике Г. Игњата Станимирвића и Математике Г. Симеона Прицу — све лица, кои є оно или заслуге за књижевство србско или трудъ у образованію отечествене младежи уважило, и одъ кои се нада, да ће га они одличномъ њиномъ способносћу и ревносћу

свойски подпомагати, да се къ онако полезной и важной своjoj цѣли поузданымъ коракомъ и правымъ путомъ примиче.

А будући да є у истомъ засѣданію досадашњий Секретаръ Дружства, Г. Атанасиј Николићъ, молбу свою изјавio, да га оно изъ тогъ узрока, што є званичнимъ пословима яко обтерећенъ, одъ секретарске дужности разрѣши; то є оно, уваживши исту и даль надлежно поступивши, па мѣсто нѣга за свога новога Секретара вишиномъ гласова избрало Началика одѣлѣнија Санитетскогъ Попечительства внутр. дѣла, Г. Дра Јована Стенића.

Уважаваюћи Дружство способности и заслуге за србско-народно, а и за свеславенско, књижевство похвално познаты лица, и жељећи придрушити себи полезне и ревностне дѣлателъ на полю словено-србске словесности, даль є оно по смыслу свога устроенія у томъ засѣданію изабрало за свое корреспондируће членове: ГГ. Евгенија Јоановића, Преосвященѣјшегъ Епископа Карлштатскогъ, Тодора Павловића, Адвоката и родолюбивогъ Учредника србск. пешт. Новина и Листа; Дра Јована Субботића, Адвоката, Цензора срб. књига и Учредника срб. Лѣтописа Мат. Србске; Дра Константина Пеничића, Физикуса Карловачкогъ; Јована Пачића, пенз. Ритмайстера; Петра Матића, Синдикуса Беловарскогъ; Николу Бороевића, екон. официра и Людевита Штура. —

Сходно касателномъ правилу свога Устроенія Дружство є затимъ къ томе приступило, да опредѣли предмете, съ коима ће се у редовнимъ своимъ засѣданіјама до другогъ главногъ засѣданіја прописно занимати. Па будући да є по смыслу нѣговогъ устава главанъ нѣговъ задатакъ: образованѣ и усавршенствованѣ езы

ка србскогъ, то се оно о томъ савѣтовало, да найпре нађе и труду свомъ изложи онай посао, које за то, да може постављену му цѣль образована народногъ језика нымъ пожелателно постићи, свакояко найпречій и найнужній. Србскій народный језикъ, који је за све Србе и книжественъ постао и који ће, по увѣреню и овога Друштва као и свакогъ болѣгъ новієгъ србскогъ Списателя, книжественъ језикъ и унапредакъ быти и остати, јоштъ не'ма оно благо рѣчій и израза, кое као общеобразователанъ језикъ имати мора, као што му јоштъ досадъ ни оно благородство вида и устройства ніе дато, съ коимъ се диче и поносе други образовани и книжествени језици, који га у коло братства позываю. Ако и јесте Друштву познато, како су се и колико србски Списатели одъ времена нашегъ славногъ Доситея Обрадовића досадъ трудили, да србскій народный језикъ, на који је онъ печатъ благородства книжествености срећно ударјо, у рѣчима обогати и у строју свомъ дотера; то опетъ знајоши оно, колико је то, што су они за њега, за србскій језикъ, у стану били учинити, не само мало, него одъ веће части и неудесно, па зато или јоштъ непознато или непримљено: — у томъ се найпосле као једномъ душомъ сложило, да пре свега и найвише у идућимъ своимъ редовнимъ засѣданіјама у полю србске Терминологије съ томъ важномъ намѣромъ ради, да србскомъ народномъ језику оно богатство рѣчій и израза сакупи и начини, кое му имати вали, да бы се оно његово благородство книжествености утврдило и уздигло, и да бы се нымъ не само Списатели, него и Професори на катедрама у отечественыхъ, особито вышимъ школама и правительствени Званичици у разнимъ земальскимъ, особито већимъ Надлежательствама у напредакъ лакше и равнообразніје могли послуживати. То заключивши Друштво, оно је, колико су му годъ његове силе и часови његовы до данасъ држаны редовни засѣданіја допустили, дѣствовало, да сачини и спреми грађу за Словаръ они рѣчій, кое су србскомъ језику по потреби његовогъ вышегъ книжественогъ определенія, поне према данашњимъ приликама, нуждне.

Што је оно за ово прекратко време и у првомъ тешкомъ почетку свога рада учивити могло, учинило је по најбољимъ свомъ знанию, као што ће данасъ скупно и у цѣлости то показати, давши у исто време и прилику, по којој ће се и увидети, да је оно једне одъ сакупљенихъ

нимъ и за термилогиске определены рѣчій изъ старо-славенскогъ језика, изъ оногъ предрагогъ и единственогъ јзыковногъ извора узело, друге одъ числа оны, кое су новіји списатели нашли и употреблявали, задржало и за србскій језикъ слошки посвоило, а друге опетъ изнова за истый начинило. —

Г. Предсѣдатель Друштва, као Попечитель Просвѣщеніја, о томъ похвалио бригу вођењи, да се за отечествена училишта нуждне книге предавана прописаны наука сачине и на ползу учеће се младежи печатају, иашао је за добро, да се такове школске книге, кое су већ сачинљне, и оне, кое ће се јоштъ сачинавати, у Друштву овомъ найпре у рукопису прочитају и одъ њега у подобателный прегледъ и претресъ узму, да бы тако, колико је годъ више могуће, брѣх и исправије за преважну потребу, за коју су намѣнљене, после на свѣтъ изишле. У слѣдству тога Онъ је Друштву предложио, да се оно сваке седмице јоштъ по еданпуту у изванредна засѣданіја сакупљива, у коима ће се састављни рукописи предаваемы школски наука съ тимъ позывомъ прочитавати, да оно о њима, ако нужно буде было, своя примѣчаніја чини, по ономъ мало више изложењомъ смислу. Друштво је тай позывъ свога Г. Предсѣдателя радо примило, и досадъ у поменутымъ своимъ засѣданіјама надлежно саслушало латинскій букварь сасвимъ и латинску Грамматику одъ веће части, оба дѣла школски ручници, кое је једанъ одъ његовы ревностни редовни члевова за учећу се младежи књиж. србскогъ Лицеума сачинјо.

ПРИПРЕМА, за називословни (терминологический) Рѣчникъ

одъ

ДРУШТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

A posteriori, чувствова-

A priori, умозворно.

Abalienatio, отуђити.

Abalienatio, отуђенъ; оту-

ђиванѣ.

Abdicatio, одреченіе.

Ablegare, одслати.

Ablegatus, одсланикъ.

Aberratio, одступанъ, од-

ступъ.

Abolitio, Abrogatio, уни-

штат.

Abalienare, отуђити.

Abonnement, заклада,

предплата, предуписъ.

Aborigines, првоседиоци.

Abortus, пометакъ; по-

Absolutio, разрешение.
Absolutismus, неограниченность владе.
WWW.UNILIB.RS
Absolutum, савршено, безусловно, неотносно, неограничено.
Abstracte, однучно.
Accord, гласословъ.
Accurate, точно.
Accentus, гласоударъ.
Acceptio, приемъ.
Accessibilis, приступанъ.
Accessorium, приспособъ.
Accidentia, пригода.
Accidentaliter, per accidens, пригодно, пригодомъ.
Acclamatio, приклъкъ.
Accommodatio, удесь.
Acta, Acten, pl. дѣлописи.
Action, дѣйствованѣ; дѣйство; тужба.
Activitas, дѣлательность.
(Passivitas, страдательность.)
Activisare, опуновластити.
Actor, тужитель.
Actoratus, тужительство.
Actarius, первоводитель, писмоводитель.
Actus, Act, m. дѣйство; дѣло.
Adaequate, равномѣрно.
Adeptio bonorum, ступа-
нѣ у добра.
Adiaphorum, v. Indiferens.
Adjudicatio, досуда; до-
судъиванѣ.
Adjunctus, помоћникъ.
Adjustatio, *Abjustierung*, f.
опрема.
Adminiculum, подпора.
Administrare, одправляти;
управляти.
Administratio, управитель-
ство; правленіе.
Admonitio, опомена.
Adoptio, усвоенїе.
Adulter, *Ehebrecher*, m. бра-
воловацъ, прелюбодѣй.
Adulteratio, *Falsificatio*, подтваранѣ; подтвори-
на; ложнотворство.

(*Falsificare*, подтварати;
ложнотворити, олажни-
ти.)
(Falsificator, подтварачъ;
ложнотворъ).
Adulterium, *Ehebruch*, m.
браколомство, премю-
бодѣйство.
Aesthetica, краснословіе.
Aequator, равникъ, равни-
тель.
Aequilibrium, равновѣсіе.
Aequinoctium равнопоѣсіе.
Aequivalens, равновредно.
Anquivoce, двозначно.
Aequum, справедливо.
Aerarium, благаница.
Aestimatio, процѣна.
Aestimator, процѣнитель.
Affectatio, утваранѣ.
Affectus, душеванѣ по-
тресь, покреть, по-
ривъ, яръ.
Agent, исправникъ.
Aggregatio, нагумъ, на-
куплянѣ, гонялянѣ.
Aggregatum, нагумина, на-
гомилій, накупъ.
Agilitas, окретность.
Agitatio, покретанѣ.
Agitator, покретачъ.
Agonia, самртна борба.
Agnatio, родъ, сродство
по отцу.
Agnati, рођаци.
(Cognatio, родъ, сродство
по матери).
(Cognatio, сродницин.)
Agravare, отешчати.
Agricultura, землѣдѣліе.
Agressor, нападачъ.
Alatura, миразъ, доносбина
на (жене).
(Dos, вѣно).
Alburnum, бѣльникъ.
Alegare, доводити.
Alegatum, доводъ.
Allegoria, иоказъ.
(Alliance, *Allianz*, f. со-
юзъ).
Al pari, на-равно.
Allusio, наговѣсть.

Alterare, преиначити, из-
мѣнити.
Alteratio, преиначай, из-
мѣна.
Alternative, наизмѣнце.
Aluvio, нанось, напла-
вакъ.
Ambiguum, двосмыслено.
Ambitus, Ambitio, облета-
нѣ.
Amens, безуманѣ.
Amortisatio, поништенѣ.
Amnestia, опроштай.
Amphibologia, двосмысліе.
Amphibium, водоземно
(животно).
Analogia, подобность.
Analysis, разлаганѣ.
(Synthesis, слаганѣ).
Anarchia, безвладіе.
Anatomia, изудница.
Angaria, робота, плата.
Annihilatio, уништенѣ, у-
ничтаванѣ.
Anonymus, безименый,
безименикъ.
Antagonismus, супрот-
ность.
Antecedens, предидуїй;
предидуїе.
Antecessor, предшестве-
нникъ.
Anthropologia, човекосло-
віе.
Anthropomorphismus, о-
човечаванѣ.
Anticipatio, предпріемъ.
Antipathia, противочув-
ствіе.
Antiquare, оветшати.
Antithesis, противоставъ.
Apathia, безчувствіе.
Apertinentia, принадлеж-
ность.
Aphorismi, самоставци.

Apodictice, безсумнѣвно.
Apologia, поборно слово.
Apotheosis, обоженіе.
Apostasia, *Abfall*, m. од-
падничество.
Apostroph, ерыкъ.
Apostrophe, обраꙗнъ.
**(Apparat, приборъ).
Apparitio, появъ.
Appellans, нарицатель, по-
зовникъ.
Appellare, нарицати, по-
зывать се.
Appellatio, нарицанѣ, по-
зыванѣ.
Appellatum, нареќъ, по-
зовъ.
Appellatorium (forum), на-
рицательный, позовный
Судъ.
Appetitus, поѣтвъ.
Apprehensio, превать.
Approbatio, одобренїе,
Appropriatio, присвяенїе.
Aproximatio, приближава-
нѣ.
Aqueductus, водоводъ.
Arbiter, изборный Судія.
Archaeologia, древностни-
ца.
Archia, влада.
Architectura, постройни-
ца, постройственица.
(Arrenda, закупъ).
Aretologia, v. Ethica.
Argumentum, доказъ.
Aristocratia, болярство.
Aristocratie, болярскій.
Arithmetica, Численица,
Рачуница.
Articulus, членъ, чланъ.
Ascetica, наука о нравоу-
пражненію.**

ОДГОВОРЪ на! . . ? . . Sic.

Езыкати, или езыковати, у Примор'ю Србскоме, и у Црной Горы значи што и устовати, т. е. говорити. Науку ону коя правила езыка или говоръ показује назива духъ народный най-правіе, и найсвойскіе, па и найпрѣ Єзыконаука, но будући да є то као сложена ріечь предуга, то ѹой духъ народнѣга говора избацує оно изъ срѣде на, те остае езыкоука. Но духъ народнѣга говора правећи све краће и глађе ріечи, да су и коренитіе, зато укида и оно у, али га претвара или у пригласно, као Грци ау на ав или у самогласно-сложено, као одъ дѣвовата дѣвойка, мѣсто дѣвовка, и тако излази езыковка или езыкѣйка, т. е. Грамматика, илити дојакошина Писменница, по кривоперомъ преводу съ Грчкога γραμμική, писме, или слово. Шта дакле паметнога и одобривога има тко вѣштій у езыку Србскоме противъ исте ріечи рећи, коя є изъ природе свое природнымъ редомъ и правиломъ постала, ако не мысли да є онъ савъ Србскій духъ и езыкъ пројадро и освојо. Што пакъ воли свакій народъ свой езыкъ, и свога езыка по єдину речцу, него туђу, и то є у природи срца и духа чоечија; а што нѣма свакій народъ и езыкъ сваку ріечь, што има другій, вальда изъ тога неслѣдує, да є неможе и несмѣ имати, а юшъ манѣ то, да се неможе и несмѣ на ономе езыку далъ и пространніе мыслити, па и за те мысли свой езыкъ доизрађивати, коликогодъ му природа ињегова допушта и одобрава.

Управо паметноме и озбиља Србину овонико є доста, или нека намъ онъ што предложи болѣ и Србскіе, прѣмићемо драговольно мы добру обште Србскоме рады, па и зафаалити му; а празни укоры, и неумѣстне руге ништа незначе, докле гдѣ болѣ што непредложи се на мѣсто руженнога, него се юште ругъ и подсмѣхъ у своя нѣдра повраћа, одкуда се породио. Ако ли су се умложила ињегова стуживанія, и ако є мозина усталала на ињега, т. е. на ињеговог' србства езыкъ, како што Г. Sic у своїй првој ріечи и врсти наводи, у том' заисто му ће крија езыковка, и тиме манѣ, што є ова доцніе постала и одъ ињеговы наймлађији стуживаніа —.

Членъ Друштва Србске Словесности.
Симеонъ Милут. Сарайліја:

И С К Р И Ц Е. XVIII.

Пѣсме су међу трудима живота као цвѣће међу драчама, као вода жива, коя извира

изъ срца земље међу стѣнама , јелићи, као гласъ небесній, кои долази незна се одкуда, те свуда разноси миришь склада. Одакле су дошло народне попѣвке и кадъ су се родиле, знатиће само онай, кои знаде годину и часъ, у коме є ситно сѣме превеликога раста пало на средњу планину, и кадъ су први ињегови листићи озеленили каменѣ. Али ово є баремъ истинито, да се нису подъ клубуцима народне наше писме зачеле, нити изъ господски уста најпре изашле. Духъ склада негледа на хальину, него дише, гдѣ му є драго; и срце, кое трепће у голямъ прсима, срце є людско. Нје храбростъ злата стварь, нити любавь сребрина.

Писме су повѣсть наша, у њима тражимо добро и зло наше. Други народи читају јї, преводе и диве се њима; а мы се њи срамимо, и јоштъ изсмѣявамо нашимъ просвѣћенымъ варварствомъ. Покупимо, браћо, покупимо наше благо, прѣ него га вѣтаръ времена непогуби. Хлѣбъ изъ земље, лѣпоту изъ народа, народъ камъ є отацъ, а земља майка наша.

НАПОЛЕОНОВЪ МУЗЕУМЪ.

Господинъ Штайбури показује у Лондону Наполеоновъ музеумъ, кои є онъ съ неутруднимъ издржавањемъ и съ великимъ трошкомъ за последњи 20 година скупио. Онъ є куповао свако Наполеоново портрет, кое бы онъ иронији могао, као и портрета свијој сродни, министра и генерала царски, сваку книгу, коя се на Наполеона и ињегово правленіе односила, свакій новацъ и медаљу, што су њemu за честь прављена была. Осимъ тога садржава музеумъ једно интересантно собраније артија, међу коима су оригинална доказателства изъ Наполеоновогъ правленіја, писма и друга списања одъ ињега; къ томе остатакъ царевъ, на примѣръ стакло, изъ кога є вино о фруштуку на данъ после битке кодъ Ватерлоа по, мотику, којомъ є онъ у ињеговoj башти на острому св. Елени копао, бурмутици, једно перо, којимъ є онъ писао. — Друго готово већма интересантно собраније о предметима, коя на Наполеона опомину, показује једна госпожа Тизанъ такођеръ у Лондону, и прѣјну кошуљу, једну убрисаћу мараму и једанъ паръ чакшира царевы; плаветно япунце, кое є у Маренгу носио, и кое є 20 година доцніе на острому св. Елени на ињеговомъ погребу простирано было; драгоценно портуланско посуђе, кое є Наполеонъ вароши Паризу поклонио, кое га є было 80.000 талира коштовало. На тањијима види се Царь у крунисању оделу, а у наоколу ињеговы 13 Генерала, величествено живописаны. Ово посуђе и садъ јоштъ вреди 25.000 талира. Госпожа Тизанъ има јоштъ прекрасну колевку, у којој є краль одъ Рима (сынъ Наполеоновъ) почивао.

Д. Аврамовићъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правитељственой Књигопечатњи у Београду.